25. D. 24 a.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Open Knowledge Commons and Harvard Medical School

http://www.archive.org/details/verhandelingover00kokp

VERHANDELING

OVER HET

GEVAAR EN VERBETERING

DER

ALGEMENE HANDELWYZE

IN DE

VOETBARING;

DOOR

PETRUS-STEPHANUS KOK,

Doctor en Professor; Lid van de Hollandsche Maatschappye der Wetenschappen van Haarlem, en van verscheide andere Genees-kundige Genootschappen, zo als die van Parys, Lyons, Brussel, &c. &c.

TOT BRUSSEL,

Uit de Drukkerye van EMMANUEL FLON, in de Putterye.

VIERDE JAAR. (1796 o. st.)

9671

VERHANDELING
OVER HET
GEVAAR EN VERBETERING
DER ALGEMENE HANDELWYZE
IN DE
VOETBARING.

§ I.

REEDS van over twee duizend jaren, heeft die Baring waar in de vrugt met hare voeten het eerst voorkomt, de opmerking der Artzen verdiend; en verscheide gevoelens zyn 'er dit aangaende gekweekt, en onder hun opgerezen. De vader der Geneeskunde, *Hippocrates*, heeft reeds de Verlossing, waar het kind zigh met zyne voeten aan de Lyfmoeders-mond aanbied voor gevaarlyk gehouden (1). Hy had voor deze Baring zo eene vrees, dat hy telkens aanrade van, als de voeten, &c. zigh aanboden, de vrugt te wenden, en het hoofd te doen voor komen (2). Edogh, hy heeft

(1) « Quod si in latus aut pedes prodeat (puer) id enim sæpius contingit..... difficilem partum mulier sentiet. Jam vero ex his plurimæ, vel ipsi fœtus, vel una etiam cum suis matres periere ». De pueri natura, pag. 247. *En op een andere plaats zegt hy* : « Grave est, si in pedes processerit et sæpè aut matres pereunt, aut pueri, et ambo ». De Morbis Mulierum. Lib. I, art. IV, p. 602.

(2) « At vero si brachium, aut crus, aut utrumque vivi

deze Baring, waar de voeten eerst voorkomen, niet volstrekt voor onmogelyk gehouden, zo als zommige ten onregten voorgeven; want hy raad zelfs aan, van in zo een geval, de hand tusschen het aangezigt van de vrugt en de Baarmoeders-mond te voeren en zo uit te brengen (3).

§ II.

Celsus geeft, in de tweede eeuw, eenen en thans nog gevolgden zetregel over deze Verlossing; dat men zónder moeyte en gelukkig de vrugt, met de voeten zigh aanbiedende, kan verlossen, door haar met de voeten uit te brengen (4). Daarom wilt Hy, dat men een vrugt of met het hoofd of met de voeten uitbrengt, zo zy anders in de Lyfmoeder geplaatst was (5). Het is egter waar, dat *Celsus* hier van een reeds dood zynde kind spreekt; edogh zyne opvolgers hebben 'er het voordeel voor een levendig kind uit getrokken, alhoewel deze volheilzynde leerstel nogh zo haast niet gesmaakt word. Dit is veel al het noodlot van alle nieuwe togh goede ontdekkingen!

---

fœtus foras emittunt, eos oportet, simul ac de exitu significationem fecerint, prius commemorato introretrudere, in caput obvertere, et in viam adducere ». Ibid. pag. 618.

(3) De Superfœtatione, cap. 3.

(4) « In pedes quoque conversus infans non difficulter extrahitur, quibus apprehensis per ipsas manus commode educitur ». *Aurelii Cornelii Celsi* de Re Medica. Lib. VII, cap. XXIX, fol. 114, n°. 20.

(5) Medici propositum est, ut eum manu dirigat, vel in caput vel etiam in pedes, etc. Ibid. n°. 1.

§ III.

Ik zoude hier buiten myne bepaling gaan, zo ik mynen Lezer hier ophiel met het gene een groot getal Schreivers over deze Verlossing gezegt hebben. Wilt Hy nogtans daar meer, en voor al oude Schreivers over na zien; dan kan hy raadplegen *Galenus* (6); *Galeatius Sanct. Soph.* (7); *Euchariis Rhodion* (8); *Plinius* (9); *Mercurialis* (10); *Jacob. Ruffius* (11); *Perdulcis* (12); *Mercatus* (13); *Lazarus Peus* (14); *Aëtius* (15); *Alex. Benedictus* (16); *Albucasis* (17); *Paulus Æginetus* (18); *Serapius* (19); *Nicolaus Fontanus* (20), en veel andere meer.

§ IV.

Onder deze Schreivers (§ III) zyn 'er eenige die het gevoelen van *Hippocrates* (§ I), en andere die dat van *Celsus* (§ II) omhelst hebben: waar uit men kan en mag oordeelen, dat die, die den uitgang van het hoofd

---

(6) De usu partium. Lib. XV, cap. VII.

(7) In Non. Rhas. comm. pag. 82.

(8) Libellus de partu hominis et quæ circ. ips. accid. cap. II, pag. 9, et cap. III, n°. 9, pag. 11, 25.

(9) Histor. Natur. Lib. VII, cap. VIII.

(10) De Morb. Mul. Lib. II, cap. II.

(11) De Muliebr. Lib. III, cap. II.

(12) Univ. Medic. Lib. XIII, cap. XIV.

(13) De Mul. affectib. Lib. IV, cap. III.

(14) De Mulier. morb. Libr. III, cap. XLVIII.

(15) De Re Medica. Lib. III, cap. LXXVI, pag. 788.

(16) Oper. Libr. XXV, cap. XXXVI.

(17) Chirurg. Pars II, cap. LXXV.

(18) Opus de Re Medic. Lib. VI. cap. LXXIV, p. 314.

(19) Breviarii Tractatus V, cap. XXXV, pag. 65.

(20) Syntagma Medic. de Morb. Mul. Lib. IV, cap. II.

den voorrang aan dien der voeten gegeven hebben als de vrugt moest om gewend worden (21) veel gevaar in de Voetbaring moeten gevonden hebben, en minder in die waar het hoofd het eerst uitgebragt word.

§ V.

Ik kan in de daed niet ontkennen dat 'er gevallen in de Vroedkunde zigh op doen, waar altyd het uithalen van het hoofd, aan dat der voeten den voorrang verdient; en dus het gevoelen van *Hippocrates* (§ I) op eene zekere wyze aan te nemen is. Men weet dat 'er een aanmerkelyk verschil is, tusschen de uitgestrektheid, die de top-punt van het hoofd aan de opperengte van s'moeders bekken aanbied, en die, die den grond van het hoofd oplevert. De eerſte is veel groter; egter wanneer zy zigh aan de opperengte van het bekken, aanbied, kan zy, schoon tot eenen zekeren trap in grote niet over-een-komende, daar langzaam in gleiden, door de overeenschuiving en wyking der bekkeheels beenderen, zonder nogtans dat de vrugt beschadigt zy. Maar zo men het kind, omwelke reden het ook was, moest omwenden; en het bekken der mate gevormt was, dat het een werktuiglyke vermindering vergde; dan zal de grond van het hoofd, minder uitgestrekt dan de top-punt, de opperengte gemakkelyker ingaan; maar het hoofd

---

(21) Ik gebruik hier met opzet het woord *wenden* dewyl ik het met den kundigen heer J. De Reus (*Naauwkeurig Onderwys in de Vroedkunde*, tweede druk. II hoofd, bladz. 76), volkomen eens ben, dat het *wenden* en *keeren* twee byzondere handgrepen zyn, schoon ze dikwerf by veele onverschillig gebruikt worden. Ik *wend* een kind, dat is, als ik het hoofd, dat beneden is, boven brenge, en de voeten, die boven zyn, naar beneden trekke. Ik *keer* het kind, dat is, wanneer ik het aangezigt, en de teenen van het kind, naar den buik der moeder *gekeert* zynde, zoude verplaatsen naar den rug van de moeder.

alzo ingezakt, dan zal het onderste gedeelte van de Slaapbeenderen, en dat van het agterhoofdsbeen en de kin zigh tusschen de opper engte van het bekken aanbieden: en wanneer men nu eenige trekkingen op het ligchaam verrigt, het overige van het hoofd zet zigh dan in plaets van te verminderen, meer en meer uit, en de Baring word moeyelyk, en zo veel te gevaarlyker voor de vrugt als dat de uittrekkingen, en verkeerde uitwerking meer en meer op het kind verrigt worden en het bekken meer aan de groote van het kind verscheelt: want niet zelden sterft het spoedig, en dikwils rukt men den Tronk van het hoofd.

§ VI.

Deze (§ V) korte, ware en helaas! zoo weinig in de oeffening gevolgde Leerstel, is die, onder veele andere, niet een reden, die den raad van *Hippocrates* (§ I) ondersteunt? Het blykt dan, zonder in eenen voorderen uitleg te moeten treden, of voorbeelden aan te halen, hoe reedeloos het zoude zyn, van in alle gevallen de Baring met de voeten te willen eindigen; dan ik oordeel hier onnodig om met reden en ondervinding te staven, hoe dwaas het ook eenen Kundigen moet voorkomen, wanneer men altyd de voorkeur aan het hoofd wilden geven; zo als *Bernardus Gordon* (22); *Libautus* (23); *Varandinus* (24); en nogh in het jaar 1651, alhoewel 'er reets een naamlyst van Schreivers dit gevoelen van over veele eeuwen zegenpralende betwist en ten nedergevelt hadden, *Riverius* (25), en meer andere gedaen hebben. Alle Vroedkundige-oeffenaars weten

(22) Phil. Partic. VII, cap. XVI.
(23) Morb. Mulier. Lib. III, cap. XLVI.
(24) De affection. Mulier. Lib. II, cap. VIII.
(25) Praxeos. Med. Lib. XV, cap. XVIII, oper. omn. pag. 404.

hoe gevaarlyk het is, zo voor de moeder als voor de vrugt, en dikwerf onmogelyk voor den Arts, om het hoofd altyd in eene goede ligging aen het bekken te brengen.

§ VII.

Galenus (26) was van gevoelen, dat de moeylykheid der Verlossing, waar de voeten eerst uitgebragt worden, afhangt van de armen, die hun tusschen het hoofd en de bekkens holte plaatzende, den doortogt voor het hoofd vernouwden. Daarom erhaalt *Eucharius Rhodion* zo ernstig (27), dat men de armen voor het hoofd moet uitbrengen; en deze zydelyks plaatzen tegen het ligchaam van de vrugt; zo als *Moschion* (28) ook leerde; schoon hy den voorrang gaf aan de vrugt met het hoofd te wenden; want hy geloofde, dat de baring met de voeten meer gevaar in had. De konstryke ondervinding, en de yverige oplettenheid in de oeffening, lost ons de gunstige getuigenis van de zomtyds waarzynde vrees van *Galenus;* dewyl ik weet dat, zo men den Tronk van de vrugt, volgens zyn aspunt omdraayt, een der armen zig schuinsch agter den hals en onder het agter-hoofd plaatst, waar door het kind zigh meer of min tegen een der Schaam-beenderen beklemt bevind; het gene zynen uitgang moeyelyker en trager maakt; zo als de geleerde *Baudelocque* (29) ook opgeeft.

§ VIII.

Dan het scheint dat de latere Schreivers deze moeyelykheid niet zo zeer vreezen, als een andere, die hun

---

(26) Loc. cit.

(27) Loc. cit.

(28) Harm. Gyr. part.

(29) L'Art des Accouchemens. Nouvelle édit. § 1231, pag. 560.

zo bezwaart voorkomt, als dat zy van de Voetbaring zouden afgezien hebben, waar het zake zy 1°. het gevaar volle verschil niet gekent hadden tusschen de Voetbaring en die waar het hoofd eerst voor komt; en 2°. wanneer zy niet dagten eenen heilzame en gemakkelyke middel aan te hand te hebben, die hun streelt alle moeyelykheid zonder vrees uit den weg te kunnen ruimen.

§ IX.

De bezwaarnis (§ VIII) die de Schreiveren in de Voetbaring te gemoet zien, is, dat de vrugt met de kin, of, gelyk naderhand de Heer *Baudelocque* (30) beweerd heeft, het midden van het aangezigt omtrent den wortel der neus op de Schaambeenderen, of ook wel somtyds op de Heiligbeens-uitpuiling blyvende haken, de grootste uitgestrektheid van het hoofd aan de kleinste middellyn van de bekkens opper engte wierd aangeboden, en dat daar door de Verlossing voor de tedere vrugt moeyelyker en dikwerf onmogelyk was. Wie kan twyffelen, dat, wanneer zo een haking plaats heeft, de Arts veel hinder moet ontmoeten, en dat de vrugt zo veel te meer gevaar zal lopen, als dat de groote des hoofds en de ruimte van de bekkens engtens, aan elkanderen zullen verschillen?

§ X.

Het middel (§ VIII) ter voorkominge van deze gebrekkige ligging door de Schreiveren aangeprezen, en naar het welk alle Vroedkundige van eenige naam, als naar het plegt-anker gereikt halst word, is, dat men naamlyk by het uitbrengen der voeten en het ligchaam van het kind, wel byzonder zoude agt geven, of deszelfs teenen, naar het Heilig-been van de moeder, of naar

(30) L. C. § 1233.

den grond geplaatst waren, dan niet; en dat men, het eerste geval-plaats hebbende, moest zorgen, dat de teenen naar de eene of andere zeyde van het bekken wysden, dogh in voorkeur naar de regter zeyde, om dus het agterhoofd schuins in de linker zyde, en het aangezigt van het kind in de regter zeyde van het bekken te hebben; ter oorzake men aan de linker zyde van het bekken den Endeldarm ontmoet, en deze dus met drek-stoffen gevuld, somtyds de doorzakking van het agterhoofd hinderlyk zouden kunnen zyn; of, het tweede geval ontmoetende, dat men op zyne hoede moest zyn, dat, eer de uitbrenging der vrugt ondernomen wierd, het omdraayen der teenen zo lang, tot dat zy naar het Heilig-been gekeert waren, werkstellig gemaakt wierd.

§ XI.

Zo veel als ik heb kunnen nagaan, zo is *Paulus Ægineta* de eerste, die deze cirkelwyze omdraaying van den Tronk in het uitbrengen der vrugt met de voeten, in het midden der zevende eeuw, voor Leerstel gegeven heeft. Deze kundige Schreiver wilde, dat men met zonderlinge zorg zoude vermeiden, van de vrugt in eene regte lyn af te halen; men moet, zegt Hy, het kind afbrengen door zydwaardsche en ronddraayende-bewegingen (31). Deze laaste of ronddraayende-beweging, schoon de eerste of zydwaardsche volheil is, vond op de gemoederen van zyn nakroost zo danigen indruk, dat zy, helaas! voor het Menschdom, nagevolgt wierd, en staafde in de Vroedkunde, eene Leering, en in de oeffening eene voor hun ontbeerbare Wet. Ook is het niet te verwonderen, onder besef van deze stelregel, dat *Paulus Ægineta*, die anders veel klaarte ten voordeele der barende by gebragt heeft, de Voetbaring in

(31) Loc. cit. pag. 315, n°. 25.

navolging van *Hippocrates* voor zeer gevaarlyk herkent heeft.

§ XII.

Duizend jaar nu by na verlopen zynde, na dat *Paulus Ægineta* zyne Leering (§ XI) gegeven had, wierd deze weer opgeluistert door den in de Verloskunde ervaren *Mauriceau* handelende van de omzigtigheid, die 'er vereischt word in het uithalen der vrugt met de voeten, dan zegt hy (32): „Hierom sou „men, in dien het niet zodanig (de buik en het aan„gezigt regt naar onder) gekeert was, dat in die pos„tuur moeten brengen; 'tgeene men ligtelyk doen zal, „in dien men, van dat men begint het kind by de „beenen te trekken, die na ter zyden laten neigen, „allenxkens het kind *draayende*, na de mate dat men „het uit haalt, *tot dat zyne hielen regt na den buik „des moeders gekeert zyn.*"

§ XIII.

Levret, die met zo veel regt in alle Landen en by alle Geleerden, als de kundigste voor zynen tyd, in de Verloskunde aangenomen en geagt is, geeft geene andere Leering, dan die ik reeds (§ X, XI, XII) aangehaalt heb. Hy wild dat den zet-regel van *Mauriceau* (§ XII) in alles moet agtervolgt worden (33); Dat is, dat het kind zo geplaatst word, dat het met zyn aangezigt naar onder zy. Den zelven regel geeft hy elders (34) meer verklaart. Deze Lering is nouwkeurig

---

(32) Tractaat van de ziektens der zwangere vrouwen. Tweede boek, bladz. 213.

(33) Observations sur les causes et les accidens de plusieurs accouchemens lab. pag. 51 et suiv.

(34) L'Art des Acc. pag. 124, sect. 2.

aangeraden door *Astruc* (35); *Barbaut* (36); *Raulin* (37); *Plevier* (38); *Manningham* (39); *Du Fot* (40); *Stein* (41); *Reus* (42); *De Leurje* (43); *Pean* (44); *Van de Laar* (45); *Rœderer* (46); *Plenck* (47); *Spangenberg* (48); *De la Tourette* (49); *Zeller* (50); *Crantz* (51), en menigvuldige andere die zo in het byzonder als in het algemeen over de Vroedkunde gehandelt hebben.

§ XIV.

De zeer kundige Vroedmeester *Burton*, wild, dat men deze omdraaying niet verrigt, voor dat de Heupen

---

(35) L'Art d'Accoucher, liv. III, chap. II, cas. III, p. 133.

(36) Traité des Acc. t. 2, art. IV, p. 11, 12.

(37) Instruct. succ. sur les Acc. sect. II, p. 77.

(38) De Gezuyverde Vroedkonst. 12 hoofst. § 128, p. 129, nº. 3.

(39) Art. Obstetric. Comp. pag. 20.

(40) Catéchisme sur l'Art des Accouchemens, pag. 42.

(41) Theoretische anleitung fur Geburtshulfe, t. 2, abschnitts I, cap. 9, p. 74.

(42) Naauwkeurig onderwys in de Vroedk., Hoofst. XI, pag. 78.

(43) Traité des Acc. Liv. I, pag. 280, § 684.

(44) Dissert. de Partu. pag. 11.

(45) Schets der geheele Verlosk. p. 118, § 264.

(46) Elem. Art. Obstetr. cap. XVIII, sect. I, p. 249, § 596.

(47) Anfangsgrunde der Geburtshulfe, p. 342. Elem. Art Obst. p. 162.

(48) Diss. de Partu clunib. præv. peract. Sect. II, § 7, p. 18.

(49) L'Art des Acc. Tom. I, part. IV, chap. II, § 6 p. 208 et suiv.

(50) Grundsake der Geburtshulfe, abschn. 9, p. m. 60.

(51) Grondige inleiding tot de Vroedk. Hoofst. 5, p. 63.

het Schaam en Heilig-been voor by zyn (52). Dan de zeer geleerde Heer *Lemoine* geeft den voorkeur in zyne vertaling van dit Engelsch werk van de omdraaying te doen als de billen uitgebragt zyn, deweil deze bewerking byzonder op de Rugge-graat uitgevoerd word (53) Ook denkt deze Heer, als dat de omdraaying niet als in den tusschen tyd der weën moet geschieden, en nimmer door bewerking uit te voeren op het kind zyne Heupen of billen, om dat de borst niet kan draayen, door dien dat zy tegengehouden is in de Engte; zo men egter dit niet in agt nam, zegt Hy, dan worden de wervelbeenderen verdraayt, het kind sterft of het word misvormt. Dat de voorzigtigheid van dezen Geneesheer zig uit gestrekt had tot aan het hoofd, veele kinderen hadden veelligt 'er door behouden geweest, daar 'er nu veele door omgekomen zyn! Kan de borst niet omgedraayt worden door de heupen of billen om te draayen, hoe zal dan het hoofd, dat veel beweegbaarder is, zo als het zal blyken (§ XLVII), om gedraayt worden met de door hem aangerade wyze; want ik zal in het vervolg bewyzen, als dat het hoofd zo vry, en zonder hinder niet altyd is in de baarmoeder; noch dat het zo gemakkelyk de rigting niet volgt, die men aen het ligchaam geeft, zo als deze Vroedkundige voorgeeft.

§ XV.

De Engelsche Geneesheer *Smellie*, zeer beroemt onder de vermaartste Vroed-kundigen, omhelst niet alleen de Leering van *Paulus Ægeneta* (§ X en XI), maar brengt de zelve tot eenen veel hoogeren trap.

---

(52) Systême nouveau et compl. de l'Art des Acc. t. I, p. 216, § 56.

(53) Note 64, p. 217.

Zo het aangezigt, regt, of het voortste van de vrugt, reeds naar het agterste gedeelte van de Baarmoeder gedraait is, dan moet men aanhouden in deze regt lyn te trekken; maar zo deze delen gedraait zyn naar den kant der Schaambeenderen, of zydewaards naar het bekken, dan moet men deze draaien naar den agtersten kant van de Baarmoeder; en om dat het hoofd zo gelyk niet draait als het ligchaam, zo moet men iets toe geven ten aanzien dezer onderscheidenheid met het ligchaam *een vierde voorder* te brengen dan de plaats waar men het hoofd moet plaatzen, zo dat het voorhoofd of aanzigt, die aan een der lieschen zigh bevinden, gebragt zyn aan de zydelyke gedeeltens van het Heiligbeen op de plaats waar het vereenigt is met het Darmbeen (54).

§ XVI.

Deze vermaarde Vroedmeester wild dan, dat men het ligchaam *een vierde* voorder draait dan dat het hoofd zoude moeten komen. Hy wist dan, dat het hoofd zo gemakkelyk niet volgden als dat de cirkelwyze beweging met het ligchaam uit duide; want deze Leeraar heeft dikwerf ondervonden dat, na het voortste van het ligchaam naar agter gedraait te hebben, het voortste van het hoofd, in plaats van zydwaards van het Heiligbeen geplaatst te zyn, gedraaid was naar den kant der lieschen; *hier om dede hy een vierde van een draai meer* (55).

---

(54) Théorie et Pratique des Accouch. Tom. I, liv. III, ch. IV, sect. II, p. 325 et 326.

(55) *Ibid.* tom. III, recueil 32, obs. 6, p. 84, *en* Obs. 7, p. 88 et seq., *en* Obs. 18, p. 114, &c.

§ XVII.

De Hoogleeraar *Saxtorph* wild, dat men het kind met de teenen naar den buik van de moeder komende, omdraait; en zelfs, dat men de halve cirkelwyze beweging verrigt, tot dat de teenen schuinsch nederwaards naar de zyde van het bekken gedraait zyn (56): en een weinig voorder, zegt Hy, zo de teenen naar de zyde van het bekken zyn, en dus het ligchaam zydwaards gezeten, en de grootste middellyn van het hoofd aan de dwarsche middellyn van de bekkens opper engte geplaatst zyn; dan is niet alleen het kind nederwaards om te draien, *maar nogh een weinig meer* naar de daar tegen over zyde, tot dat de teenen schuinsch naar de andere zyde zyn; want door deze beweging van het ligchaam, bied het hoofd, deze beweging volgende, zigh met zyne grootste uitgestrektheid in de schuinsche middellyn van het bekken aan (57).

§ XVIII.

De Vroedkundige *Le Bas* leerde, in myn by zyn in zyne Vroedkundig Lessen te Parys, en zegt ook in zyn Werkie (58): Als het kind tot de Heupen uitgebragt is, van het aanstonds naar onder te keeren, zodanig, dat de buik het Heiligbeen van de moeder aanziet; dit moet zo geschieden, dat dit eer verrigt word, het ligchaam induwende dan uittrekkende. Men moet dit aenhouden tot dat het kind volkomen op zynen buik legt, en het aangezigt in de gezegde plaatzing; uit vreeze dat het hoofd gehinderd werd door de zamentrekking

---

(56) Theoria de diverso partu ob diversam capitis ad pelvim relationem, etc. Sect. IV, § 29, B. p. 151 et 2.

(57) *Ibid.* pag. 152. *v.*

(58) Précis de Doctrine sur l'Art d'Accouch. p. 105.

van den bodem des Baarmoeders, die zigh zomtyds na het aflopen van het water zo inkrimpt, dat de beweging van het ligchaam niet zoude volgen door de groote beweegbaarheid van den hals, en dus zydwaards zoude blyven.

§ XIX.

De alombekende Hoogleeraar *Baudelocque* had reeds over eenige jaren zyne toestemming gegeven aan de omdraaing van de vrugt in de Voetbaring : in een Werkie, dat heden vertaelt zynde den naam draagt van *Grondbeginzels der Verloskunde* : wanneer Hy zegt, dat de byzonderste oplettenheid, die men gebruiken moet, wanneer de teenen naaer de Schaambeenderen des moeders gekeert zyn, is, om na mate dat de voeten uitkomen, de teenen naar onder te bestieren, ten einde men het aangezigt van het kind naar de linker of regter zyde van het bekken brengt, om dus voor te komen dat de kin niet op de vereeniging der Schaambeenderen stuite (59). Een weinig voorder zegt deze groote Vroedkundige, men moet aanstonds tragten, de billen, reeds uitgekomen zynde, de naar beneden en een weinig op zyde te brengen.

§ XX.

Dan nu ziet men de Leering van den Heer *Baudelocque* meer opgelost in zyn groot en uitmuntend Werk; in de ligging der teenen van de vrugt naar het Heiligbeen van de moeder, dan zegt Hy, dat deze keering nooid te vroeg kan gedaan worden, uit vrees dat het aangezigt op den Heiligbeens-buld stuite, ende grootste uitgestrektheid van het hoofd aen de kleinste van het

(59) Hoofd. VII, afdeel II, bladz. 139.

bekken

bekken zigh aanbied (60). Zo de voeten uitgekomen zyn, dan zal men de teenen naar de regter of linker zyde en een weinig onderwaards brengen. — Men zal de borst na mate de tronk uitkomt, naar de zelve zyde van de teenen brengen (61). — Wanneer de teenen naar den buik van de moeder gelegen zyn, dan stelt de heer *Baudelocque* drie tyden, die men in agt nemen moet (62). De eerste is wanneer de voeten nogh binnen de Baarmoeder zyn; in de tweede het kind is tot aan de lenden uitgebragt, ende waters zyn reeds langen tyd afgeloopen; in de derde de schouders zyn al buiten, of vertonen zigh reeds aan de *Vulva;* en het hoofd is al aan de bovenengte gekomen. — « In den eersten tyd, zegt deze Heer (63), moet men aanstonds de teenen naar agter draaien; de borst na mate zy neder-daalt naar een der vereeniging van de Heup-en-Heilig-beenderen, en by voorkeur naar de regter, het gene men ook doen zal met het aangezigt, als wanneer de schouders zullen uitgebragt zyn ».

§ XXI.

Als ooid de omdraaing noodig was, dan zoude zy, in dezen eersten tyd (§ XX) het minste gevaar aan de vrugt toe brengen; deweil zy in dezen tyd geschieden kan volgens alle opmerkingen. Egter moet men hier wel degelyk by voegen, dat het Lamsvliesvogt niet lang mag af gelopen, noch de Baarmoeder op het kind ingekrimt, en dit in eene losse ligging gelegen zyn; want anders zoude den hals van de vrugt, schoon de

(60) L'Art des Accouchemens, prem. édit. t. I, p. 424, § 1146. Nouv. édit. p. 554, § 1216.

(61) *Ibid.* Eerste ed. § 1148, p. 425. Nieuw ed. § 1218, p. 554.

(62) Prem. éd. § 1157. Nouv. éd. § 1227.

(63) Pr. éd. § 1158. Nouv. éd. § 1228.

voeten nog binnen de lyfmoeder waren, nog kunnen omgedraait worden door de keering van de voeten en het ligchaam.

§ XXII.

In den tweeden tyd, die de heer *Baudelocque* steld (64), volgen de schouders en het hoofd volgens dezen Leeraer, zo gemakkelyk de beweging niet, die men, volgens zyn gevoelen, aan het ligchaam geven moet: en alhoewel hy zelfs bekend dat het hoofd nauwer omvat zynde door de baarmoeder, met meer moeyte en onvolmaakter de keering volgt die men geeft aan de delen die reeds buiten zyn; raad hy egter (65) telkens de keering of de omdraay aan; zelfs de wyze van *Smellie* (§ XV)! Alhoewel met eenige omzigtigheden, daar ik benevens van andere, in het vervolg gebruik zal van maken.

§ XXIII.

Ik moet egter belyden, dat de schrandere *Baudelocque* reeds gevoelt heeft de gevaarvolle gevolgen van de opgegeven wyze (§ XXII); want sprekende van het hoofd volstrekt naar onder te plaatzen, door den tronk op zyn aspunt rond te draaien als de heupen uit gebragt zyn, dan zegt hy « Zo men dezen zetregel volstrekt uitvoerden, alhoewel met een goed voor uitzigt voor gegeven, dan zoude men de zelve gevolgen kunnen ontmoeten als die, die men meende te ontvlugten; want het aangezigt van het kind onderwaards geplaatst hebbende, voor dat het hoofd de bekkens bovenengte voor by was, de kin zoude ins-

(64) Prem. éd. § 1158. Nouv. éd. § 1228.
(65) Prem. éd. § 1160. Nouv. éd. § 1229.

gelyk van agteren kunnen blyven haken; of men zoude het hoofd blood stellen van met zyn grootste uitgestrektheid, in te glyden in de opperengte volgens de kleinste middelyn van deze engte (66).

§ XXIV.

De tot myn smert reeds weg gerukte Amptgenoot de Leeraar *Jacobs*, in navolging van de reeds aangehaalde schreiveren, wild dat men het kind, op zyne zyde, met het aangezigt naar het een of het ander Darmbeen, of op zynen rug, met het aangezigt naar vooren of naar de Schaambeenderen van de moeder, leggende, voor het ten vollen willen doortrekken „eerst op zynen buik te keeren; op dat in't eerste geval het kind met de oxels over den stompen hoek van het Heiligbeen, en Schaambeenderen niet zoude blyven hangen, en in het tweede geval met de kin op het Schaambeen (67)". Wanneer het kind op zyne zyde legd en aan de heup door getrokken is, dan wild deze vroedkundige, dat men het *op zynen buik* langzaam en graadsgewyz keert (68). En zo zulks niet gelukt, dan deed deze schreiver eenen arm geboren worden, om meer gemak te hebben om het kind *op zynen buik te keeren;* het welk in het doortrekken van zelfs geschiet".

§ XXV.

Deze wyze van doen zoude die insgelyks zo als de andere geen gevaar in hebben? Aangezien het hoofd de omdraaying van het ligchaam volstrekt volgt of niet: zo ja, zo heeft men door deze keering van het

(66) Prem. éd. § 1155. Nouv. éd. § 1225.

(67) Vroedkundige Oefenschool, bladz. 303.

(68) *Ibid*, bladz. 304.

ligchaam te vrezen, dat het aangezigt op de Heiligbeensbuld op gehouden word, gelyk ik reeds uit het aangehaalde van den heer *Baudelocque* (§ XXIII), aangemerkt heb : zo neen, dan stelt men het kind in gevaar om zynen hals om te draayen, zo als ik in het vervolg denk ontegensprekelyk te bewyzen.

§ XXVI.

Zyn de teenen naar vooren of vanzyds geplaatst, dan keert men, volgens den heer *Jacobs*, by het doortrekken, met den eenen voet over den anderen te kruissen, het kind *op zynen buik*. Edogh „ zo deze handgreep niet wild gelukken, en blyft het kind zyne ruglegging behouden, zo mag men het niet verder doortrekken, dan tot aan den buik, dat is tot aan het middel-punt van het kinds schaamdeel en den navel. — Men plaatst na dien de eene hand met uitgestrekte vingeren op het ersgat, en de andere hand op het schaamdeel en buik, en *men keert* het op die wyze naar den kant daar het meest naar helt, *op zynen buik* (69)". — „ Zoude nogtans het kind door onvoorzigtigheid, reeds tot over den buik doorgetrokken zyn, zo is het omkeeren van het kind, om het op zynen buik te leggen, zeer moeyelyk en gevaarlyk; want in dien men hier by niet voorzigtiglyk te werk gaat, zal men zeer ligt het kinds billeken en wervelen ontwrigten of breken, of de borst in drukken, zonder het zulks onaangezien te kunnen doortrekken. Het moyelykste en gevaarlykste geval is, wanneer het kind reeds tot aan de borst doorgetrokken is; want als dan grypt de omkering geen plaats meer. — Zyn in zo geval de armen boven dien niet doorgetrokken, en men wild het kind keeren, zo zal men nog den hals van het kind omdraayen (70)".

(69) *Ibid.* bladz. 305, 6.
(70) *Ibid.* bladz. 307.

§ XXVII.

Dus alle die, die aanpreizen de kin of aangezigt volstrekt naar agter, door de keering van voeten en ligchaam, te plaatzen, zullen dikwerf geen voordeel maar veel ligt groot gevaar bybrengen, zo het waar was, dat het hoofd de omkering van het ligchaam volstrekt volgden, het gene in het vervolg, door reden, ondervinding en gezag, als ontblood van de waarheid zal getoont worden.

§ XXVIII.

Deze aangehaalde schreivers (§ XII, XXVI) en hunne stellingen lokken wel onze aandagt uit, maar hebben welgewikt zynde, geen ziel overtuigend vermogen; maar doen zien hoe verschillende zy onder hun over dit stuk gedagt hebbe. Ik zoude by de op genoemde nog eene lyst andere kunnen gevoegt hebben, maar ik denk dat het zonder vrugt zoude zyn, deweil zy ontrent de wyze van doen, eens van gevoelen zyn. — Ik beken egter reeds van nu af, dat de roemryke *Baudelocque* en de vroedkundige *Jacobs* het voorzigtigste en het min gevaarlykste over deze stoffe geschreven hebben, zo als het uit het vervolg myner aanmerking bleiken zal.

§ XXIX.

De grond tot de by alle de verloskundigen aangenome stelling, beruste voor zeker in dien waan, dat men door deze keering der onderste ledematen (§ XI), en van den romp der vrugt, het hoofd insgelyks zulk een plaatzing in de baarmoeder en bekkenholte zoude kunnen geven, waar door het beveiligt wierd van met

de kin of het agterhoofd op den uitſtekende hoek der Lendewervelen of het Schaambeen te geraken.

§ XXX.

Reeds lang scheen my de grond dier stelling wankelbaar, en eene meer nauwkeurige bespiegeling van deze bewerking, en eene veelvuldige ervaring, welke my van het tegendeel verzekerde, deed my deze zo lang uitgeoeffende, en door zo veele geleerde mannen gestaafde handelwyze in dit stuk betwisten; leerde my der zelve schadelykheid en gevaar in betrekkinge tot het leven der vrugt inzien; en zettede my aan om op verbetering van dit handwerk bedagtzaam te zyn. — En het waren deze aanmerkingen over de verbeterde manier van Voetbaring, welke ik de eer had nu ruim elf jaren geleden, der geleerde Hollandsche Maatschappye der wetenschappen van Haarlem aan te bieden (71); in dat gunstig vertrouwen, dat zy der zelver aandagt eenigzints zouden naar zigh trekken; met het welk ik my dan des te meer vleyde, gelyk ik thans ook vermoede, als ik my verzekerd houde, van de werkinge der meestyds regt beogende natuur in het ter wareld brengen der kinderen, my tenrigtsnoer genomen hebbende, ten minsten volgens myne gedagten, eene meer veilige en betere wyze tot behouden en redding van het leven van moeder en kind aan de hand gegeven te hebben.

§ XXXI.

Of schoon ik vermeene de eerste te zyn, welke dit gevoelen opzettelyk getragt heeft tegen te gaan, zo

---

(71) Dit vertoog wierd in het 23 deel der Verhandelingen dezer Maetschappye, by verkorting, ingelyft, en in het jaar 1786 door haar uitgegeven.

vind men egter van het nadeel der *keering* gewag gemaakt by den zeer kundigen heer *Alph. Le Roy* (72); wanneer hy spreekt van het voordeel der zydelyke bewegingen in de Voetbaring. «Het is zo niet gelegen, zegt deze geleerde, met de ronddraayende beweginge, aan welke een latere Vroedmeester in voorstelling van de zydelyke is aangekleeft, en welke op de *Phantomen* hy door zyne leerlingen doet uitvoeren; maar het is onmogelyk van op dit werktuig te kennen het gevaar waar aan deeze keering het kind blood stelt, door hare uitwerking op de ruggegraat uit te voeren». — Onderzoekende de wyze van *Levret*, dan merkt de zelve Heer aan: «De bewerking om het kind met de voeten uit te brengen, hoe gevaarlyk zy ook voor deszelfs leven is, word nogh gevaarlyker gemaakt door de molenagtige beweging, die de Schreiver (*Levret*) voorgeeft. Men verrigt door deze bewegingen op de Rugge-graat dusdanige uittrekkingen, die, zo zy doodlyk in alle trappen van ouderdom zyn, het nogh meer zyn moeten in die, alwaar het benig-gestel zo broos is, en zo slap te samen hangt (73): en een weinig voorder agt deze geleerde de molenagtige beweging als volstrekt doodelyk.

§ XXXII.

De vermaarde *Lauverjat* toonde zonneklaar aan de *Academie der Heelkunde* te Parys, dat de omdraaying in het uitbrengen van het kind in de Voedbaring, onder de oorzaken der afscheiding des ligchaams van het hoofd de byzonderste rang verdiende. — De zeer geleerde Heer *Le Roux* (74), heeft ook, zo als ik daar na

(72) La Pratique des Accouchemens, première partie, pag. 34.

(73) *Ibid.* p. 132.

(74) Observ. sur les pertes de sang, art. IV, pag. 151 et suiv., § 226.

opgemerkt heb, het gevaar der *keering*, ter loops, aan de hand gegeven.

§ XXXIII.

Ook zal het niet moeyelyk zyn te bewyzen, dat de *keering*, deze stelregel in de verloskunde, meer op hare oudheid dan zekerheid steund; zelfs vind men by deszelfs voorstaanders daar over reeds aanmerkingen aangeteekend, welke deszelfs ongenoegzaamheid ten vollen aanduiden, en ontegenspreekbaar beweeren, hoe onvoldoende en gevaaryol deze in sommige gevallen geweest zy. — Was immers de *keering* der teenen van de vrugt naar het Heiligbeen der moeder of ter zyde genoegzaam bevonden geweesd, ter regt plaatzing van het hoofd der vrugt in de bekkens holte en lyfmoeder, waarom dan zegt *Mauriceau* (75), dat dikwerf, wat omzigtigheid men in het omdraayen neemt, men aan zyne mening niet voldoet, maar het hoofd onthalst? — Waarom dan raadde de kundige *Smellie* (76), na dikwerf het voortste gedeelte van het hoofd, aan de liesche maar gevonden te hebben in plaats van by het Heiligbeen, na dat hy de keering verrigt had, dat men, de teenen naar boven wyzende, niet alleen een halve cirkelswyze-keering zoude doen, maar daar en boven nogh een vierde cirkels-draayinge daar toe zoude verrigten, om zeker te zyn, dat het hoofd eene behoorelyke plaats had. Zie ook § XV.

§ XXXIV.

Zo deze wyze of keering voldaan had, waarom dan

---

(75) L. C. t. I, liv. II, ch. XIII.

(76) Obs. sur les Acc. ou suite de la théorie et pratique, etc. tom. 3, pag. 87.

wilt de uitmuntende *Baudelocque* (77), dat men over de wezentlyke ligging van het hoofd ten aanzien van de opperengte niet moet oordeelen, volgens de plaatzing die men aan het ligchaam gegeven heeft, noch zelfs niet over de ligging van het ligchaam, ingevolge de plaatzing der voeten; want zeer dikwils zoude men zigh, ten kosten van het kind, bedriegen, deweil het aangezigt zigh zydwaards kan bevinden, alhoewel de borst van onder is, en de voeten ook in eene andere ligging; *et vice versâ*. Ik heb my dikwerf verwonderd dat deze verstandige Heer, op zo eene wyze het gevaar aanwyzende, nog zo getrouwelyk de *keering* aan raad.

§ XXXV.

De vroedkundige *Le Roux* (78) heeft die ook niet aangemerkt, dat het hoofd, in een lyfmoeder, waar het Lamsvlies-vogt reeds eenigen tyd ontlast is, en die steeds hare veerkragt behoud, de beweging niet zal volgen, die men door de *keering* aan het ligchaam gegeven zal hebben?

§ XXXVI.

De openhartige *De la Motte* in een zyner waarnemingen, alwaar hy het ligchaam tot aan de billen uitgebragt, en daar aan eenen halven draay, of de teenen van de uitgebragte vrugt naar beneden gekeerd te hebben, om het aanzigt, dat naar boven lag, naar onder te plaatzen, en waar hy aan hiel van de vrugt tot aan de schouders en hals uit te halen, zegt "Na dat ik de armen daar van uitgebragt had, gaf ik eenige ligte schokken, ik trok zelfs verscheide ryzen sterk genoeg

---

(77) L'Art des Accouch. Prem. édit. § 1147. Nouv. édit. § 1217.

(78) L. C.

om deze baring te eindigen, welkers begin zigh zo wel opdede. Maar dit te vergeefs zynde, wierd ik verpligt volgens myne gewone wyze, van mynen vinger in den mond te brengen; *ik was daar in bedrogen, aangezien ik in plaats van den mond den nek vond* DIE NU OMGEDRAAYT WAS, EN DE CIRKELS-WYZE BEWEGING NIET GEVOLGD HAD; *zo dat het aanzigt naar boven en het hoofd* ONVERANDERD *zyne plaatzing met het agterhoofd naar beneden behouden had:* en gevolgentlyk, dat de kin nu op de Schaambeenderen, gehaakt zynde, de hinderpaal was, om deze baring te eindigen, enz. (79). — Eene waarneming van zo eene tegenstrevende aart, en met zo eene openhartigheid aangeduid, streeft die de algemeene leerwyze niet tegen, en doet die niet de ongenoegzaamheid en het gevaarblyken van den omdraay of *keering*?

§ XXXVII.

Om nu wat nader het voor gestelde te betogen, of dit moeylykheid en de vreez, daar meest alle de Vroedkundige mede bezwangert zyn; zo word voor zeker vereischt, dat ik de redenen opgeve, welke my gewigtig genoeg voor komen, om de zo lang in het werk gelegde *keering*, die zo oude uitgeoeffende handelwyze in het ſtuk der Voetbaring, te verwerpen; en hier aanvoldoende, zegge ik, dat zy hoofdzaaklyk my toe schynen vier te zyn. 1°. Komt het my uit het maakzel der deelen van de vrouw, vorming van het kindshoofd, en ligging van het zelve in de lyfmoeder, onwaar voor, dat de haking der kin van de vrugt op de schaambeenderen zo dikwerf voorvalt, en dus dat deze omdraaying by de voeten, om deze plaatzing te

(79) Traité complet des Accouchemens. Nouv. édit. t. 2, ch. 23, obs. 275; et ancienne édit. de Leide, liv. 3, ch. 26, obs. 267, p. 366.

beletten, onnoodzakelyk zy. Ik ontken egter niet, dat het onmogelyk is, en dat het niet zomtyds gebeurt, gelyk zulks de zo even aangehaalde waarnemingen van *De la Motte* en *Le Roux*, waar by men andere zoude kunnen voegen, bewyst: ik ontken alleen maar, dat het zo dikwerf gebeurt, als de vroedkundige schreivers voor geven. — 2°. Ben ik van gevoelen, dat door de gesteldheid der lyfmoeder, en hare oeffenende kragt by de verlossing, de omdraaying van het hoofd veeltyds onmogelyk word, en dus dat het voorgeſtelde leerſtuk niet aan het doel-einde beantwoord. — 3°. Geloove ik, dat de vereeniging van het hoofd der vrugt met derzelver halswervelen, ook deze omdraaying by de beenen wederstreeft. — 4°. En dit dan bewezen zynde, is het niet moeyelyk, de schadelykheid en het gevaar dier handelwyze voor de vrugt, als een wettig gevolg, daar uit afteleiden, en voldoende redenen te vinden om de zelve te verwyzen.

§ XXXVIII.

Onderzoeken wy dan, ter betooning van het eerſte, of die moeyelykheid en vrees, waarmede meeſt alle vroedkundige beangst schynen, dat naamlyk de kin of het aangezigt op de Schaambeenderen, of op het uitstekende Heiligbeen zal blyven haken, wanneer de tenen van de vrugt naar het Heiligbeen, gelyk in het eerste geval, of naar den buik der barende, zo als in het tweede geval, gekeert zyn, gegront zy dan niet; zo leert ons de Ontleedkunde, die dierbaare geleistar! dat deze denkbeeldig zyn. Zy leert ons immers dat de bekkens opperengte van agteren, dit gevoelen strydig is. Want wie kan het onbekent zyn (ik spreeke hier van welgevormde bekkens) dat de onderste lende wervelen met de bovenste van het Heiligbeen, eene ronde uitpuiling of bult naar vooren maken? Wanneer men hier nu byvoegd, dat ook het agterhoofd der

vrugt eene ronde oppervlakte aanbied; dan zal men kunnen besluiten, dat het hoofd der vrugt daarom zeer dikwils of meest altyd, naar den eenen of anderen kant van het bekken moet hellen, en eene zydelingsche plaatzing aannemen.

§ XXXIX.

Nauwlyks zal het noodig zyn dit breeder te bewyzen. Elk natuurkundige weet, hoe ronder twee ligchamen zyn, hoe minder oppervlakte dezen elkanderen aanbieden: dus de ronde oppervlakte van het kinds hoofd, en die van de Lende-wervelen en Heiligbeen moeten elkanderen zeer weinig aanraken, en gevolglyk word door de minste beweeging het hoofd gemaklyk naar de regter of linker zyde geplaatst; en dit zo veel te meer, door dien by na altyd de lyfmoeder min of meer zydelingsch geplaatst is.

§ XL.

Deze zydelingsche plaatsing van het hoofd, die in de Voetbaring gemaklyk geschied, wanneer de vliezen niet lang gebroken zyn, en het water niet afgelopen is, is aller noodzakelykst; om dat de grootste middelyn van het hoofd, zigh niet aan de kleinste middelyn van de bekkens boven engte zoude aanbieden.

§ XLI.

De daaglykschè ondervinding, de in zwangere en barende vrouwen gedaane opmerkingen, en de proeven, welke men op de bekleedde bekkens (*Phantomes*) neemt, duiden daar en boven deze zydelingsche ligging van het hoofd allerklaarst aan. De baringen, waar de vrugt zigh met het hoofd zo aanbied, dat de schreiyeren die *natuurlyke* genoemt hebben, bewyzen die

niet middag-klaar de zeldzaamheid der stuiting van het hoofd op de Schaambeenderen, of op den uitstekenden bult van het Heiligbeen en Lendewervelen? — Is dit niet de voornaamste reden, dat het hoofd zo dikwerf en meest altyd, zigh met het agterste gedeelte naar de vereeniging van het Schaam en Darmbeen der linker zyde, en met zyn voorhoofd naar het agterste gedeelten van het bekken aan de vereeniging van het Darm en Heiligbeen der regter zyde aanbied? — Welke ligging door de schreiveren tot gemak der leerlingen *derde*, volgens zommige *eerste* (80) en door my *vyfde* (81) genoemt word.. Alle oplettende vroedkundige hebben dit zeer dikwils ondervonden, en ik uit ondervindinge sprekende, zulks als zeventig tot een waargenomen. De heer *Baudelocque* merkt aan (82), dat men het agterhoofd zo zeldzaam agter de vereeniging der Schaambeenderen ontmoet, dat zulks nauwlyks onder vyftig verlossingen éénmaal voorkomt.

§ XLII.

Klaar blykt het dan, dat het hoofd zo dikwerf niet op de Schaambeenderen, of op den Heiligbeen-bult op gehouden word, als men wel voorgegeven heeft; en vind men dus het hoofd by na altyd in eene schuinsche ligging, zo zal myne eerste stelling zo ongerymt niet zyn; noch hem niet te stoutmoedig voorkomen, aan wie ik zegge zal, dat de zwaarigheid ongegrond is, dat de kin in de Voedbaring, waar de vrugt met zyne teenen naar den buik zyns moeders voorkomt, op

---

(80) *Baudelocque* L. C. § 620, p. 216, eerste editie, en nieuwe edit. § 663, p. 322.

(81) In myn Vroedkundig werk dat voor de drukpers reeds beryd is.

(82) Grondbeginzels der Vroedk. 5 hoofd., 2 afdeel., bladz. 80.

de Schaambeenderen zal blyven haken; zelfs dat het hem niet verwaant dunkt, wanneer hy hier aangemerkt vind, dat het onnoodzakelyk zy, van door de cirkelwyze *keering* by de beenen; na mate zy voortgedreven worden, eene plaatzing aan het kinds hoofd te willen geven, welke, zo zy te veranderen is, by mogelykheid niet kan verbetert worden, en welke middel met een onvermydelyk gevaar gepaart gaat.

§ XLIII.

Uit het reeds aangehaalde (§ XXXVIII, XLII) word de ongenoegzaamheid der oude en op enkel gezag steunende handelwyze, welke by de vroedkundige in de Voetbaring pleeg plaats te hebben, bewezen; dan, zy en het gevaar loopt nogh des te meer in het oog, wanneer men op de natuurlyke kragt, waarmede de lyfmoeder by de baring zigh toetrekt, en zigh op de inhebbende vrugt sluit, agt geeft.

§ XLIV.

Van de werkdadigheid dier kragt kan men zigh het best overreden, wanneer men in aanmerking neemt; 1°. Hoe kort, in de baring door uitdryving, na het breken der vliezen en het aflopen der waters, de vrugt in de lyfmoeder zigh ophoud, zo als *Aspasius* in de vierde eeuw volgens de getuigenis van *Ætius* (83) reeds waar genomen heeft. — Ik sluit hier uit alle wanschapenheid zo van de moeder als van de vrugt, of van zyne aanhangzels; de kwade ligging, enz.; maar alles in zo eene staat, die eene gemakkelyke baring door uitdryving, of volgens de Schreiveren, schoon ten onregt, *Natuurlyke*, vergezelt: en dit, in aandagt

(83) Tetrabibl. 4, serm. 4, cap. 22.

genomen en in het werk gelegt, zoude aan veele zaken die nogh in de Verloskunde tot den toppunt der volmaaktheid niet gebragt, maar veel ligt in de zwarte duisternis nog begraven zyn, een klaar ligt kunnen toe brengen. — 2°. Wanneer men ondervind wat moeite het is, als men de hand in de holte der Baarmoeder moet opvoeren, byzonder zo de vrugt daar eenige ruimen tyd, na dat het water is afgelopen, nogh gehuisvest heeft. — 3°. Wanneer men daar by in aandagt neemt hoe door deze toetrekking onze hand bekneld kan worden, dermaten, dat men eenige dagen daar na nogh eene doofheid in de zelve gevoeld. Weinige Verloskunst-Oeffenaars zyn'er die dit niet waar genomen hebben. Ik errinnere my heden nog de beweegloosheid daar myne hand mede aangedaan wierd, door de hevige te samentrekking der Baarmoeder, als wanneer ik een kind met de voeten haalden, waar voor ik geraadpleegt was, in de Bloeymaand nu agtien jaren geleden, en welke ongemak my wel drie dagen by bleef. — Ik erkenne egter veele oorzaken die de dadelyke werking der Baarmoeder kunnen weg nemen, zo als Bloedrykheid, Bloedstorting, plaatzing van Zinkingstoffe, haastige leging, enz. Edogh, ik bedoel hier die gunstige staat, waar 'er geen toevallen of wanorders vergezelschappen. En eindelyk 4°. wanneer men met my leert uit de insnyding der Baarmoeder, of de zogenaamde *Keizerlykesnede*, waar dit ingewand zigh meest altyd haastig inkrimt, dat de wond, die zes duimen lang is, zigh steeds zo danig verkort, dat, schoon de barende vrouw dood is, het hoofd van de vrugt van een middelmatige groote, er niet meer door kan. De uitmuntende Heer *Louis* (aan wie ik de kennis van de volgende waarneming verpligt ben) deed deKeizerlykesnede op eene reeds gestorvene vrouwe: zyne insneyding was wel zes duimen lang; dan de inkrimping der Baarmoeder was nogh zo sterk, dat hy door deze opening het hoofd der vrugt, het welk alleen middelmatig

groot was, niet konde uitbrengen, en om dit te volvoeren, verpligt was zyne gedane insnyding te vergroten. Ik zoude deze waarneming met een menigte anderen van dezen aart kunnen bevestigen, maar geneigt tot de gulde woorden van *Horatius* : „ *Quidquid præcipies esto brevis* „ agte ik het onnoodig.

§ XLV.

Geeft men dan op deze kragt der Baarmoeder agt; en past men deze op de handelwyze, by de Voetbaring gebruiklyk, toe, zo twyffel ik geen ogenblik of men zal, na eene geringe opmerking, met my toestemmen, dat, door de *keering* der teenen, en van den romp der vrugt, geene andere plaatzing aan het hoofd als welke het voor deze omdraaying in de Baarmoeder had, kan gegeven worden, en dat dus de zelve geensints het voorgestelde doeleinde kan bereiken.

§ XLVI.

En, of het geene ik thans heb by gebragt, niet genoeg ware, om de gevaarvolle *keering* ten neder te vellen; zo geeft eene meer nauwkeurige Ontleedkundige beschouwing der geleding van het hoofd der vrugt met de Halswervelen, eene derde redenering aan de hand, welke dezen alom aangenomen stelregel in de Voetbaring van de handwyst. — Letten wy immers op deze in eerstgeboorne kinderen, zo merken wy op, dat het hoofd op deszelfs ligchaam by hun zeer beweeglyk is, of dat, het hoofd vastgehouden wordende de hals der kinderen met den ondergelegen romp zigh gemaklyk laat bewegen : zo nogtans dat deze beweging voor het grootste gedeelte afhangt van eene zamengestelde der Halswervelen, waar uit ook volgt, dat zy voor een grootgedeelte van de omdraaying van den hals afhangt.

§ XLVII.

§ XLVII.

Dan hoe beweeglyk ook het hoofd op den romp zyn mag, deze beweeglykheid heeft egter haare eindpalen, en overschreid niet den omdraay van eene vierde van eenen cirkel; dus zy daar in, de beweeging van het hoofd in eenen bejaarden byna een twaalfde gedeelte over treft. — Allernuttigt is het wel onder regt te zyn in deze beweeglykheid van het hoofd op den romp van de vrugt, niet alleen om ons doelwit te bevatten, en het gevaar der *keering* in het uithalen der voeten te ontvouwen; maar teffens om eene menigte van Verloskundige handwerken zonder gevaar ten uitvoer te brengen.

§ XLVIII.

Is dierhalven deze beweeglykheid bepaald; wat moet daar uit volgen? — Voor zeker 1°. dat het hoofd maar een weinig door de Baarmoeder gedrukt wordende (het gene men zonder veel nadenken geredelyk in alle Baringen mag aannemen); de omdraaying, welke men door de *keering* der beenen in de Voetbaring meent te verrigten, ten opzigte van den Romp der vrugt alleen zal plaats hebben, en het hoofd dus onveranderd in de Baarmoeder blyven: en by gevolg dat de aangenomene handelwyze geensints aan het oogmerk zal voldoen. Welke Vroedkundige kan geloven dat een toetrekkende Baarmoeder; en met meerder reden, eene, die reeds van het water ontlast en te samengetrokken is, de verplaatzing van het aangezigt door de omdraaying van het ligchaam, zal toe laten? Dus 2°. dat, het hoofd door de werkende Baarmoeder belet wordende van om te draayen (deweil 'er nogtans nodig geoordeeld word, door de oude Leering, dat de romp by de beenen eenen vierden van eenen cirkel of meer

gedraayd worde); het alsdan onvermydelyk is, of op den hals der vrugt zal geweld geschieden; zo dat aan het kind alvorens het geboren word, gelyk ik door ondervinding boven gestaaft heb, de hals zal worde omgedraaid.

§ XLIX.

De geleerde *Levret*, de uitmuntende *Baudelocque*, en met hun meer andere, raden wel aan, om de *keering* in de tusschentyd der weën te doen; maar de Baarmoeder trekt zig zo vast toe op het hoofd van de vrugt, dat het zelve van alle kanten omvangen word, en welke omvanging, zo veel sterker is, en het hoofd zo veel geweldiger gekneld word, als dat de pynen sterker zyn; ja somtyds zo, dat, volgens de uitdrukking van den kundigen *Le Roux*, men de Baarmoeder zelfs eerder zoude omdraayien, dan het aangezigt van onder te plaatzen: waar door dan het hoofd, alhoewel zo vast niet, egter in de tusschentyd der weën omvangenblyft; zo dat door deze gegeven raad alleen volgt, dat de *keering* van het ligchaam min gevaarlyk is in de tusschenpozing der pynen, dan in de tegenwoordigheid der zelven.

§ L.

Dit een en ander en byzonder het (§ XXXVII-XLIX) aangehaalde, zal dunkt my genoeg zyn, om de nutteloosheid dier handelwyze aan te tonen, en haar als het ware, uit de uitoeffening der Vroedkunde te verbannen: dan ik zegge nog niet genoeg, haare schadelykheid en het gevaar, het geen haar ten opzigte tot het leven der vrugt vergezeld, loopt by overweeging van het boven beweezene in het oog, behalven dat de dagelyksche ondervinding leerende, hoe menigwerf by de *keeringe* de kinderen het leven verliezen,

het my niet voorkomt te veel geregt te zyn, wanneer men aan deze verkeerde handelwyze den Dood dier kinderen dikwerf te wyten heeft. — Zal nu die Vroedkundige Oeffenaar, die met een oneenzydig wysbegeerte bezielt is, niet vernuftig inzien, dat myne versmading voor de *keering* of omdraay van de voeten en ligchaam in de Voetbaring op vaste grondzuilen onwrikbaar gevestigd is? — Zal hy, die de wyze ondervinding ten getuigen uitlokt, nu niet ontvouwen, of er een noodwendig verbond is, dat myne bedoeling in de Voetbaring ten neder velt? — Waar aan zal Hy de oorzaak toewyden, dat zo veele vrugten, die met de teenen naar den buik hunner moeder in de Voetbaring geplaatst zynde, en de *keering* by de zelve onderstaan hebbende, den tol aan den alverslindende Dood, zonder dat zy het dagligt beschouwen, reeds betaald hebben? Het maakzel der delen; de agtbaarheid der Schreiveren, en de Leermeestresse der Wysheid, de met een scherpziende vernuft beproefde ondervinding beantwoorden dit!

§ LI.

Met wat meerder reden, is dan de zogenaamde verbetering des Heeren *Smellie* en van andere den blaam niet schuldig omtrent het uitbrengen der kinderen met de voeten (§ XV, XVI, XVII, XXII)? Eenen vierden van eenen cirkel, boven den halvecirkels-*keering*, die deze Vroedkundige aanraden, is dan van gevaar niet vry te plyten? Is de *keering* met zo veel onheil vergezeld, waar maar eene halve cirkelwyze omdraay aan het ligchaam gegeven word; met wat meer zekerheid zal dan het onnozel kind, den hals worden omgedraayd, en door de kwade uitoeffening in de Voetbaring, te gewisser het leven verliezen?

§ LII.

De getuigenissen, de redeneringen en al het gene ik nu steeds heb by gebragt, komen my voldoende voor om te staven, dat de algemene stelregel over de Voetbaring gevaarlyk zy; daarom alle nutteloze bespiegelingen opschortende, zo bepaal ik my om, volgens ons bestek, eene betere en niet gevaarlyke wyze, om de Voetbaring ten uitvoer te brengen, aan de hand te geven. Om dit gunstiger te doen, zal ik alleen handelen van die verlossing, daar de teenen der vrugt naar den buik der Barende gekeert zyn (volgens het gemak myner Leerlingen *Eerste gesteltheid* genaamt); om dat myn voorstel, wanneer het kind met de voeten, om wat reden het zy, moet gewend worden, de zelve regels bevat, welke ik denk dat in agt moeten genomen worden.

§ LIII.

Ik moet hier in het voor by gaan een omzigtigheid aan bevelen, die van een allergrootste belang is, en daar dikwerf zo weinig op gedagt word. De gryze wysheid zo als *Hippocrates* (84), *Paulus Ægineta* (85), *Eucharius Rhodion* (86), *Moschion* (87), *N. Fontanus* (88) en veel meer andere, hebben tot schande van veele hedendaagsche Vroedkunst-Oeffenaars, door verzagtende Olien, Kruiden, Slymen, Dampbaden, enz. de verhitte, harde, enge en toe getrokke delen zodanig bereid, dat de vrugt, door deze geen hinder ontmoete.

---

(84) De Morb. Mulier. Lib. I.

(85) L. C. Lib. III, cap. LXXVI.

(86) De Partu Homin. Cap. IV, p. 15, 17 et seq.

(87) Harn. Gyr.

(88) De Morb. Mul. Lib. IV, cap. II, p. 153.

— De menigvuldige gevallen, waar de Baring reeds tot het gebruik der werktuigen veroordeelt was, en door inspuitingen van en afkookzel van lynzaad, enz. of door een lauw bad, gelukkig en zonder veel moeyte geret is, zoude hier eene groote plaats kunnen vervullen. Veel eer zegge ik hier, dat men nimmer eenige Baring mag ondernemen, voor dat de moeders deelen ter doorgang van de vrugt dienende, hunne vereischte hoedanigheid hebben.

§ LIV.

Verzekerd dan zynde door onderzoek, dat de voeten in de voorgestelde plaatzing (§ LII) zigh aanbieden, des Baarmoeders-mond genoegzaam verwyderd, en de voordere deelen, die doortogt aan de vrugt moeten geven, gedwee en beryd zyn; dan laat men de Natuur de vliezen breken, of men komt haar hier in te hulp. Myn bestek laat niet toe om hier in uitleg te treden, of men de vliezen in de Baarmoeders-mond of bodem moet breken. De Heer *Deluerye* (89) denkt van de vliezen, na deze van de inwendige oppervlakte der Baarmoeder losgemaakt te hebben, in den bodem van dit ingewand te breken, om dat, het water niet kunnende uitlopen, men, zo den arm het was, geene moeyelyke Baring zoude te vrezen hebben. Ik antwoorde op deze voorstel niet, maar laat een iegelyk hier over oordeelen.

§ LV.

Het water alsdan aflopende, zo volgen de voeten spoedig, zo 'er geen hinderpalen zigh op doen; of men helpt derzelver uitkomst, in die zelve regtelyn,

---

(89) L. C, Lib. I, sect. III, p. 272, § 669.

waar in ze zigh aanbieden : men laat voorders het werk aan de wyze Natuur over, en verbied aan de Barende van af te persen, tot dat de billen in de Baarmoeders-mond zyn; wanneer men der Barende een weinig rust geeft; om dat door de tegenwoordigheid der billen den Baarmoeders-mond voorder verweiderd, en een veiliger doortogt voor het hoofd der vrugt gegeven worde. — Maar gebeurde het, dat de Navelstreng in de Baarmoeders-mond zigh voordoet, of de vrugt zo verre doorschiet, dat deze streng zigh reeds buiten de zelve laat voelen, dan kan men aan de Baring maar weinig tyds meer overlaten zonder die te eindigen, dewyl alsdan in de Navelstreng, nu gedrukt wordende, de bloedloop daar door verhinderd word, waar de koude aandoening der lugt ook niet weinig aan toebrengt.

§ LVI.

Deze handelwyze, de Navelstreng betreffende, streeft tegen die, de welke willen dat men de vrugt tot aan de Borst in sommige gevallen afhaalt, en dan de voordere uitdryving aan de inkrimping der Baarmoeder overlaat. Deze Schreiveren hebben zeker, ten nadeelen van de vrugt, op den omloop des bloeds niet gedagt.

§ LVII.

De vrugt zo verre tot aan den Navel geboren zynde, haalt men de streng eenige vingeren lang uit, om gene spanning of scheuring te veroorzaken; en men beschouwt de uitgekomene deelen, om te zien wat plaatzing dat zy nemen; want deze hebben in de uitkomst eene zelfde rigting volgens de plaatsing, die het hoofd zal nemen. — Dikwerf ziet men, dat de teenen, die in den beginne, eer het hoofd aan de bekkens-bovenengte is, naar den buik der Barende wyzen, nu

naar de eene of andere zyde van zelfs keeren, zonder dat men aan de zelve eenige verandering gegeven heeft.

§ LVIII.

Aan de oxels gekomen zynde, dan tragt men de armen af te halen; alhoewel 'er sommigen denken, dat de Baarmoeders-mond zigh om den hals der vrugt zoude knellen, en dus in de verdere uithaling van het zelve eene moeyelykheid veroorzaken; en gevolglyk, dat het beter is een of beide de armen binnen te laten. — Nooit heb ik moeyelykheid dieswegens ontmoed, egter telkens wel, wanner de armen niet verlost waren; en gelove dus, met *Galenus*, *Euchardius Rhodinus* en andere meer, dat 'er zeer veel moeyelykheid in de Voetbaring van de tegenwoordigheid der armen afhangt. Is nogtans de vrugt klein, niet voldragen, en het bekken groot, dan kan men de armen opwaards laten; ook is zulks noodzakelyk, wanneer men veel geweld op de rugge-graat van eene niet voldrage vrugt gepleegd heeft; of dat zy reeds aan het rotten was; om dat alsdan het hoofd met het geheele ligchaam eene kegelwyze gedaante uitmaakt, en dus gemaklyk geboren word. De wyze hoe deze afhaling der armen geschiet, is by veele Vroedkundigen zeer net beschreven.

§ LIX.

Zo nu het hoofd aan de opperengte gekomen is, dan onderzoekt men, wat plaatsing het genomen heeft, zo door de ligging van het ligchaam der vrugt, als door onderzoek met de vingeren. Ontdekt men, dat het hoofd zydwaards met zyne grootste uitgestrektheid aan de dwarsche middellyn van het bekken zigh aanbied, dan zal men het zo de opperengte doen doorzakken,

egter, zo men vreesde, dat de kin of het aangezigt op den rand van het Darmbeen, welke het groote van het kleine bekken helpt afscheiden, zoude opgehouden worden; of dat het zelve reeds werkelyk op gehouden wierd; als dan zal men de hand langs de borst tot aan den hals der vrugt inbrengen, om de kin of aangezigt van dezen rand, door eene ligte drukking, van de zyde van het bekken naar deszelfs middenpunt, te bevryden. Deze wyze van handelen, zal aan de niet Verloskundigen scheinen verkeert te zyn aangedient; veel ligt zoude zy eerder het verbond der *keering* naar vlieten, dan het verroeste vooroordeel des gezags te schuwen!

§ LX.

Wanneer nu de voeten met de teenen naar des moeders buik gekeerd, en in het uitkomen dus gebleven waren, als dan zal men beurtelings eenige op-en-nederwaardsche bewegingen, togh altyd in de zelfde regte lyn doen, om daar door het agter hoofd naar de eene of andere zyde van de rugge-graat te doen keeren, en alzo te vermyden, dat de kin of het aangezigt op de Schaambeenderen stuite. — En zo dit niet gunstig verrigt wierd, zo zonde ik rade, van alvorens de Barende voorwaards op hare kniën en ellebogen te plaatsen, om alzo, de Baarmoeder door deze plaatsing van de ruggegraat afgeweken zynde, het agterhoofd te beter volgens genoegen te kunnen plaatsen. Zo haast men zyn oogmerk bereikt heeft, dan moet de Barende wederom in haare voorige ligging erstelt worden. Hier is geene zwarigheid noch gevaar in gelegen, zo als in de algemene leerstel der Schreiveren; en welkers beweenelyke uitvoer, van over zo veel eeuwen tot heden omhelst en met de grootste onderwerping, in alle gevallen, voor een by na nooid of zelden voorkomend en niet altyd zo moeylyk reddent geval, groeffend is!

§ LXI.

Laat ons nu stellen, dat deze onze pogingen (§ LIX, LX), om de goede plaatsing van het hoofd te krygen, vrugteloos waren, en dat de kin of aangezigt op de Schaambeenderen of uitpuiling der Lende-wervelen en Heiligbeen bleef haken; zo vordert men nu, daar ik de algemeene handelwyze of *keering* verwezen hebbe, dat ik thans myne verbeteringen hier op geve. — Egter voor af wil ik myne Lezers nog eenige, door de Schreiveren opgegeve, handelwyze aan de hand geve; niet om 'er gebruik van te maken, maar om hun met de myne in vergelyk te stellen, en de beste 'er dan uit te verkiezen.

§ LXII.

De Alombekende *Mauriceau*, die de gevaarlykheid en het onnutte van de *keering* scheint eenigsints gezien te hebben, geeft een ander middel, dat zo vrugteloos als de *keering* gevaarlyk is, aan de hand. Handelende van het gevaar in het trekken met de schouders, en hoe men te werk moet gaan om de kin van de Schaambeenderen afteleiden, dan zegt Hy „ Het geene hy zal „ doen, met eene of twee vingeren van zyne slinker „ hand zagtjens in den mond van het kind te gleiden, „ om het hoofd alzo afteleiden (90) ". — Zoude *Mauriceau* dit, het geene Hy hier ons voorgeeft, wel ooyd gedaan of in 't werk gelegt hebben? Die geene die, gelyk ik gedaan heb, het beproeft, zo op levende barende Vrouwen, als op de *Phantomes*, die zal met my ook de onmogelykheid van dit handwerk bevestigen. Ja! wat moeite en omzigtigheid ik nam, de kin op de Schaambeenderen stuitende, het was my altyd onmo-

(90) Loc. cit. Liv. 2, ch. 13, pag. 275.

gelyk mynen vinger in den mond van de vrugt te brengen ; en doet my hier zeggen , dat ik geloove dat *Mauriceau* nooid door ondervinding dezen Leerstel gegeven heeft; en het komt my zo voor, dat, om den vinger in den mond van de vrugt, in zo eene ligging te kunnen brengen, 'er eene geleding meer dan wy nu hebben, in de hand moeft zyn.

§ LXIII.

Dat deze aanmerking dan zy, tot warschouwing om gene nutteloze popingen te handhaven, noch om genen dierbaren tyd te verliezen, schoon door veele latere en geagte Schreivers nog aan geprezen (91). — Ik wil egter hier niemand beschuldigen , veel min het aan eenen zeer Vrodkundigen Hoogleeraar ten kwaden duiden, van aanteraden, de vingeren in den mond te brengen, na de voorzorg gehad te hebben, van eerst het aangezigt, door eenige vingeren, van zyds het kinds hoofd geplaatst, van het Schaambeen naar een der Darmbeenderen, afte eren, onderwyl hy het ligchaam ook omkeert naar de zelve zyde; deze Schreiver erkent nogtans de moeyelykheid van dit handwerk (92).

§ LXIV.

Als het aangezigt op de Schaambeenderen haakt, dan zal men, volgens den Heer *Le Bas*, de vrouw, op den rug geplaatst, het hoof laag en de billen verheven, zynde, gedurig in deze plaatsing door eenigte perzoonen van de regter naar de linker zyde doen bewegen terwylen men het hoofd in eene nodige ligging plaatst.

---

(91) *AE. F. Deluerye* L. C. liv. I, sect. III, p. 273, § 686. *Rœderer* L. C. cap XVIII, sect I, p. 251 , § 604, c. *Van Laar* L. C. Hoofs. 13, p. 121 , § 270.

(92) *Jacobs* L. C. 3 d. Verloss. I, p. 307 , 8.

met op de schouders, door eene daar toe ingebragte hand te drukken, en met eene andere hand, die boven de Schaambeenderen uitwendig geplaatst zal zyn, het hoofd van zynen hinderpaal af te duwen (93). — Wie zal het hoofd omzigtig kunnen erplaatzen onder zo eene gedurige beweging? — Wat gevaar, door eene afdrukking van de Schaambeenderen op de schouders, daar de kin vast zit met het hoofd, met zyne grootste uitgestrektheid aan de kleinste middellyn der bekkens bovenengte!... Daarom kan deze handelwyze de goedkeuring niet wegdragen.

§ LXV.

Anderen willen, dat, wanneer de kin op de Schaambeenderen vast zit, men, als het mogelyk is, den tronk naar boven in de baarmoeder schuift, en het ligchaam met den buik naar onder keert: of dat men den vinger in den mond brengt, of tegen de kin aandrukt om deze af te brengen: of zy omvatten het hoofd met de linker hand, om het te doen draayen met behulp van het ligchaam, dat zy met de andere hand omkeren: en zo dit alles vrugteloos beproeft was, dan gebruiken zy eenen lepel van de Tang. — Er zyn kundige Vroedmeesters, die het ligchaam van het kind met de linker hand op ligten, terwyl zy met de andere hand, het agterhoofd naar beneden trekken, door beurtelingsche in-en-uit-duwende bewegingen, door welke het ligchaam van de vrugt naar den buik van de moeder gebragt word, en zo de kin als het ware, van de Schaambeenderen afwendelt, en als rolt op deze beenige voorkant van het bekken, terwyl het agterhoofd naar onder en eerst uit gebragt word. Deze bewerking is in myn by zyn met eene gewenschte uitslag verrigt geweeft.

---

(93) Précis de doctrine sur l'Art d'Accoucher, p. 108.

§ LXVI.

Het is egter nodig hier te zeggen, dat deze wyze van doen niet zonder gevaar is; ja, in tegendeel, dat zy wel degelyk het leven van de vrugt kan benemen; door dien zy hare pogingen byzonder in de uittrekking van den hals doet gelden, welke, schoon zo gevaarlyk niet is als de *keering* of omdraayende beweging, egter zo veel schadelyker en voor de vrugt bedenkelyker zyn zal, als dat 'er reeds op de rugge-graat veel getrokken is geweest.

§ LXVII.

Hoe het hoofd ook opgehouden is, het zy met de kin of aangezigt op de Schaambeenderen; het zy met deze deelen op den Heiligbeens-buld; ik denk dat het nodig is, dat men niet op het ligchaam, maar ommiddelyk op het hoofd de verplaatsende bewerking verrigt; aangezien ik, zo als boven aangewezen is, de *keering* van het ligchaam, uit hoofden der inkrimping der Baarmoeder, en der beweegbaarheid van den hals van de vrugt, voor zeer gevaarlyk houde; de werking die op het ligchaam geschiet, werkt immers op het hoofd niet, als ingevolge dat men aan deze keering eene veel meerdere uitgestrektheid erlangt, dan dat de natuurs palen toelaten, het gene dan ook volstrekt schadelyk zo niet dodelyk voor de vrugt is.

§ LXVIII.

Ook geloove ik vastelyk, dat deze onmiddelyke bewerking op het hoofd, als de veiligste gelei-star moet aanzien worden; zo om dat zy ons voor eerst aanwyst, de juiste ligging van het hoofd, als dat zy zonder gevaar het zelven in eene gunstige en tevens

nodige plaatsing brengt. Waar is het egter, dat men in deze ongelukkige omstandigheid, weinig op het leven van dit kind aan tellen; byzonder als men als hulp geroepen word; en dat 'er reeds veele onnoodige draayingen en trekkingen op de rugge-graat gepleegt zyn: veel eer heeft men de afscheiding van den romp van het hoofd te wagten. Dan het is niet min waar, dat men door deze reden, de zelve omzigtigheid, als vast verzekert zynde van het behoud des levens, moet aan wenden.

§ LXIX.

Men zal dan langs het agterste gedeelte van den hals, de eene hand in brengen tot aan het agterhoofd, zo het aangezigt op de Schaambeenderen bleef haken, om dus het zelve boven de uitsteking van het Heiligbeen en Lende-wervelen te brengen, en het zelve alsdan keren naar de eene of andere zyde der Heilig-en-Darms-beens-vereeniging, dogh in voorkeur naar de regter, om redenen reeds boven (§ X) aangehaald; terwyl men ten gelyker tyd, met de andere hand, het ligchaam der vrugt keert naar die zyde daar men het aangezigt naar toe plaatst.—Zo het aangezigt der vrugt op de uitpuiling der Lendewervelen en Heiligbeen stuitede, als dan zal men de hand langs de borst en keel van het kind, tot aan het aangezigt brengen, en met het zelve op eene gelyke wyze handelen, als men zo even van het agterhoofd gezegt heeft.

§ LXX.

Gebeurd het in tusschen, dat door al te veel geweld op het ligchaam, of door eene hevige toetrekking der Baarmoeder, of door wat oorzaak het ook wezen mogt, het hoofd door behulp der hand gene andere plaatsing konde gegeven worden; noch de kin of aangezigt van

de Schaambeenderen, noch het agterhoofd van de uitpuiling der Lendewervelen en Heiligbeen te brengen ware, als dan zoude men van den Hefboom van *Roonhuizen*, of die der Heren *Pean*, *Rechberger*, *Herbiniaux* en anderen, of ook wel van eenen Lepel der regte Tang moeten gebruik maken, welke men alsdan langs den hals op het agterhoofd brengt, om zo het zelve volgens kunst-wetten en met eene bedrevene hand te verplaatsen en aftebrengen. — Nimmer nogtans zal men den Hefboom of Lepel der Tang onder de Schaambeenderen of op het aangezigt schuiven, het hoofd afdrukken, en het werktuig te gelyk met het hoofd uittrekken, zo als sommige voorgeven: dit is veeltyds onmoogelyk; zelden zal het zonder gevaar geschieden; en altyd ten onregten.

§ LXXI.

Alswanneer het aangezigt op de uitsteking der Lende-wervelen en Heiligbeen wierd opgehouden, en de enkele hand niets ten uitvoer konde brengen, om het daar af te leiden, dan zal men met een der genoemde werktuigen (§ LXX) langs het Heiligbeen der Barende opgaan, en dus ter zyde van het aangezigt, het zelve pogen te verplaatsen; terwyl men nimmer uit het oog mag verliezen, dat men, het hoofd verplaatsende, te gelyk het ligchaam keere.

§ LXXII.

Eene aanmerking moet ik hier noodzakelyk maken; dat men, naamlyk in deze bewerkinge, het uitgebragte ligchaam der vrugt zelve ondersteune en vasthoude, op dat men niet, gelyk *De la Motte* (94), de bedroefde

(94) L. C. anc. éd. obs. 253, nouv. éd. § 275, p. 815.

ooggetuige zy, van het ligchaam van het kind af gerukt te zien : den vader, ter ondersteuning het ligchaam toe betrouwt zynde, en deze willende de smerten van zyne vrouw verkorten, trok met zo eene hevigheid, alhoewel het hem gezegt was stil te trekken, terwyl *De la Motte* het hoofd verplaatsten, en viel wel zes stappen van het bedde met het hoofdloose ligchaam in zyne hand, terwyl het hoofd in de Barende gebleven was. — Deze Vroedkundige deze ramp toe eigenende aan den haast, die door den man door liefde tot zyne in smert zynde vrouw aangewend was, betrouwt deze hulp in een tweede geval, in voorkeur, aan eene Vroedvrouw, maar was met deze niet gelukkiger, en dede hem voor altyd afzien van eenige hulp in dit geval (95).

§ LXXIII.

Het schynt voor zeker om die reden (§ LXXII), dat de zeer kundige *Saxtorph* (96) gezegt heeft, by zonder agt te geven, dat een ander, het ligchaam vasthoudende, in weerwil van den Verlosser, niet hevig trekke, om dus de Halswervels-ontwrigting of geheel de afscheiding van het ligchaam van het hoofd te vermyden. Om myn gezegdens (§ LXXII) te onderschragen, zo moet men enkel opmerken, dat in het genome geval, een helper de keering van het ligchaam nimmer zo bepaald kan uitvoeren in evenredigheid met de keering van het hoofd, dan hy, die de nodige erplaatsing van het hoofd zelfs verrigt.

§ LXXIV.

Het hoofd nu door de opperengte van het bekken

---

(95) L. C. Nouv. édit. obs. 276, p. 821, anc. éd. obs. 254.

(96) Theor. de diverso partu ob divers. cap. ad pelv. relat. pag. 160, num. 9.

gebragt zynde, plaatst men het zelve met het aangezigt onderwaards, wanneer men ook de Baring niet zeer verhaast, zo het de staat der Barende en der vrugt toelaat, aangezien de voorzigtige Natuur het hoofd wel haast zal uitdryven, in het welk men haar in tusschen te hulp kan komen, door de Heilig-en-Zit-beens banden, volgens den raad van den zeer berugten Hoogleeraar *Camper* (97) uit te rekken, en door de andere zagte deelen te verslappen en te verwyderen.

§ LXXV.

Zo nogtans de uitdryving van het hoofd in tusschen niet volgde, dan zal men volgens het oordeel van sommige, twee vingers langs en nevens den neus, dogh na myne gedagten, eenen vinger in den mond plaatsen, om dus de verlossing te kunnen eindigen. — De reden, welke men by brengt, waarom men twee vingeren langs den neus plaatst, is, om dat men vreesd, door het inbrengen des vingers in den mond, de onderkaak te zullen beledigen; dan, aangezien men in het oog houd van geen geweld op de onderkaak te pleegen, noch aan de zelve te trekken, zo geve ik de voorkeur aan den vinger in den mond, om dus te beletten, dat de kin geene hinderpaalen ontmoete, waar op zy zoude kunnen haken, en te gelyk, op dat zy met de borst eene gelyke lyn zoude uitmaken; daar en boven plaatst men de vingeren nevens den neus, en wyken deze maar een weinig af, zo door de glibberigheid als door de kleine uitgestrektheid, welke het opperkaakbeen in de vrugt heeft, zo loopt men gevaar van de oogen der vrugt gevaarlyk te kwetzen.

---

(97) Eerste verhand. voor het Werk van *Mauriceau*, bladz. 9 en 10.

§ LXXVI.

Deze dan zo geplaatst zynde, brengt men het ligchaam der vrugt naar den buik der moeder, om zo de bewerking in nabootsing der Natuur te verrigten: met deze waarschouwing nogtans, zonder van veele omzigtigheden, die voor het grootste gedeelte door de meeste Vroedkundige Schreiveren aangehaalt zyn, en ik nu hier om kortheids wil agterlaat, gewagte maken; dat men het hoofd, in dien het mogelyk zy, in den tusschentyd der weën, laat uitkomen; en daar by in agt nemen, dat men altyd de kleinste uitgestrektheid van het hoofd der grootste middellyn van den uitgang des bekkens aanbiede; ten einde de bilnaads-scheuring en andere ongemakken te voorkomen.

§ LXXVII.

Het gene ik nu, zo wel ter betoginge van het nadeelige, als ten opzigte van de voorgestelde verbeterde handelwyze in de Voetbaring, heb by gebragt; zal genoeg zyn, om het schadelyke der aloude handelwyze te doen begrypen; en anderen, vermeen ik, te kunnen overtuigen, dat myne voorgestelde handelwyze zo redenloos niet zy; te meer wanneer men inziet, dat deze (in aanmerking in tusschen genomen, dat juist het geval is omgekeerd) ten vollen op de wet der meest (ten onregt genoemde) *Natuurlykste* geboorte geschikt is, en men alleen de kunst uitlokt, of handen ter hulpe aan het werk slaat, wanneer zy dolingen begaat, welke moeder, of kind of byde te gelyk zoude kunnen schaden: let men op den uitgang der vrugt by de allerbeste verlossing, dan bemerkt men, dat het hoofd en schouderen door de grootste bovenste opening, het kleine bekken indringen, en dus zo lang nederwaards zakken tot dat het agterhoofd op den knob-

van het eene (gemeelyk het regte) Zitbeen stuitende, omdraaye; daar door onder den boog van de Schaambeenderen geraake, en dus uitgebragt worde; terwyl ter gelyker tyd, of eenigen tyd daar na, de schouderen dus door gezakt, eenen gelyken wederstand op de Zitbeenderen ontmoetende, op eene gelyke wyze als het hoofd onder den boog van de Schaambeenderen draayen, en dus ook in hunnen doortogt, en met het geheele ligchaam der vrugt, juist hunne grootste breedte aan de grootste middellyn van den uitgang van het onderbekken aanbieden.

§ LXXVIII.

Het is te verwonderen, dat men zints zo veele eeuwen geene oplettenheid gemaakt heeft op de wyze, waar op de schouders in de beste verlossing *door uitdryving* geboren worden : ten minsten, dat men daar van by meest alle de Vroedkundige Schreivers niets vind aangetekend, en het voor eenige jaren den geleerden Heer *White* schynt overgelaten te zyn om dit op te merken, en der geleerde wareld mede te delen (98).

§ LXXIX.

Vergelyk ik nu myne voorgestelde handelwyze met deze allergemakkelykste Baring; zo vraag ik, of deze niet het zelve beöogt en ten uitvoer brengt, en of deze vergelyking niet hare veiligheid bewyst? — De beenen, het zy door de Natuur, het zy door aangebragte hulp, uit gebragt zynde, laat ik de verdere uitbrenging en keering des romps aan de wyze schikkinge der Natuur over; plaatst deze den zelven wel, dat is,

---

(98) A Treatise on the managem. of Pregn. and Lying-in Women, Lond. p. 89.

plaatst deze het ligchaam der vrugt op zyde, en dus hare grootste breedte overeenkomstig met de wydste, bovenste en onderste afmetingen van het kleine bekken; zo laat ik het hoofd, het welk ik bewezen heb (§ LVII), dat met dezen eene zelfde zigting houd, dusdanig nederzakken, dat het zyne grootste uitgestrektheid aan de grootste middellyn van de bovenste opening des bekkens aanbied; latende verders alles der uitdryvinge der Natuur over; dan alleen, wanneer ik haar in het uitdryven van het hoofd uit het kleine bekken onvoldoende vinde, en zy moeder, of kind, of ook byde, nadeel zoude toebrengen; — dan, en dan alleen, is het, dat ik haar op de meest redelyke en minst gevaarlyke wyze zoek te helpen; al het welk men ook voor zeker in de gemakkelykste Baring door uitdryving doet, wanneer men haar ter uitbrenginge der vrugt onvoldoende vind. — De eenvouwigheid derhalven myner handelwyze, pleit die niet zo wel voor hare veiligheid, als voor hare zekerheid?

§ LXXX.

Uit het in dit Vertoog bygebragte, vloeyen de volgende grondzuilen voort: 1°. Het maakzel der deelen (§ XXXVII, XXXVIII, XXXIX) wyst klaar aan hoe zeldsaam (§ XLI, XLII) het hoofd met de kin op de Schaambeenderen of op den Heilig beens-bult opgehouden word. — Dus 2°. de vrugteloosheid van de cirkelwyze of omdraayende beweging (§ X, XI). — 3°. De werkdadigheid der Baarmoeder (§ XLIII, XLIV, XLV) en de beweegbaarheid van het ligchaam van de vrugt op het hoofd (§ XLVI, XLVII, XLVIII), bevestigten het gevaar van het hoofd eene andere ligging te willen geven door de keering van het lihchaam. — 4°. De plaatsing van de voeten en het ligchaam (§ LVII), wyst by na altyd de ligging van het hoofd

aan. — 5°. Men zal altyd de vrugt uithalen volgens de plaatsing waar in zy zigh bevind (§ LV), en in die de welke zy neemt volgens dat zy uitgedreven word. — 6°. Nimmer mag men tragten de plaatsing van het hoofd te veranderen (§ LXVII) door de beweging, die men ten dien einden op het ligchaam zoude verrigten. — 7°. De hinderpaal, die zigh voor den uitgang van het hoofd op doet, hangt niet, als zeer zelden af van de haking van de kin of aangezigt op de Schaambeenderen of uitpuiling der Lende-wervelen en Heiligbeen (§ XLII). — 8°. Als het was dat de kin of aangezigt op de Schaambeenderen of Heiligbeens-bult op gehouden was, dan zyn de handelwyzen der meeste Schreivers (§ XI, XXVI, LXII, LXV) vrugteloos, meerendeels schadelyk, en dikwerf niet om in het werk te kunnen leggen. — 9°. De wyze door my voorgegeven (§ LXVII, LXXIX) komt my in haar zelve zonder gevaar, en niet zo mogelyk in het werk te leggen, voor. — 10°. Nimmer zal men eene Baring ondernemen, ten zy (de tyd en omstandigheden zulks toelatende) de moeders deelen ter doortogt dienende wel beryd, verwydert en gedwee gemaakt te hebben (§ LIII, LXXIV). — 11°. Men zal met de bewerking in het genome geval, zo als ook in alle andere, met even gelyke omzigtigheid op de vrugt te werk gaan, al of men volstrekt van haar leven verzekert was, alhoewel men reden zoude hebben, om daar aan te kunnen twyffelen. — 12°. Zo men deze (n°. 1°., 11°.) regels in agt nemen zal, dan zal men nooid geen vrugten den hals omdraayen (§ XXXVI) noch tegen wil het ligchaam van het hoofd (§ LXXII) af rukken. — En eindelyk 13°. daarom is het volstrekt nodig dat men het reeds uitgekome ligchaam van het kind met eene hand zelfs ondersteune, en het aan geene hulp, dan ter nood, toebetrouwt (§ LXXII, LXXIII).

§ LXXXI.

Zie hier myne waarde Lezer een ruim veld met de oude grysheid gestaaft, en met strydende begrippen omzingeld, door my bezogt! Zie hier eene stoffe, die my uitgelokt heeft, om door rype nadenkingen, onverzade weet lust in het onderzoek der Natuur en Blaaderen, en door ontwrikbare waarnemingen, ten behoeven van nogh zo veel ingevaar zynde schepselen te ontvouwen! — Het is zy die my geleid heeft in een verhaal om menig schrander begrip tegen te spreken, en een Leerstelzel omver te werpen, het welk zo veele jaren is aangenomen geweest, en door het meesten deel der aanzienelykste Vroedkundigen omhelst. — Ik vleye my egter met die gunstige hoop, dat het onderzoek hunner leeringe, zo als ik het gedaan heb, hun niet kan vergrammen; hunne grondelooze iever voor de opheldering der dierbare kunst; hunne verlangens tot het ontbinden der nogh gekluisterde waarheden; en hunne ernstige liefde voor het welzyn des Menschdoms; stellen hun hier voor ten pande! — Het is zy die my gebragt heeft aan het bedde der Barende, om met alle omzigtigheid de Natuur na te speuren, en haar te raadplegen, of men het verbond der *keering* moet veragten of omhelzen? en zie hare antwoord, heb ik in deze Verhandeling, welkers hoofdzakelyke men ten volle aan haar verschuldigt is, bloodgesteld! — Dan dewyl men geene nadere ontvouwing op de stem van het gemeen ten beproeven kan geven, zonder dat zy tegenkanting en zomtyds verwerping ontmoete, zo zullen veele hedendaagsche redenkundigen de myne ook kunnen aanzien; egter eer men hier toe kome, verzoeke ik alleen, dat men zigh het zeggen van den Vroedkundigen *Peu* gedagtig maake *« Dat Hy naamlyk, wie voorneemt, om over de Vroedkunde te schreiven, uit*

eigen ervaring, en niet volgens der Schreiveren gedagten, behoord te oordelen».

« Qui de re Obstetrica scribere suscipit, ex propria experientia loqui debet, nec secnndùm Authorum opiniones ».

Brussel, den 20 Augusti 1796.

80